

2. juni 2014

UPA 2014/165
Anders Olsen

Nunaqarfinni illoqarfinnilu isorliunerusuni ineqarniarnikkut pissutsit ilungersunartut qaangerniarlugit illunik nutaanik kiisalu aserfallassimasunik nutarterinissamik anguniaqarluni suliaqartoqarnissaa pillugu apeqquteqaat aallaavigalugu oqallinnissamik siunnersuut.

(Inatsisartunut ilaasortaq Hans Enoksen, Partii Naleraq)

Siumup pingaartippaa innuttaasut toqqissisimanartumik peqqinnartumillu ineqartinneqarnissaat, taamatullu nammaneqarsinnaasunik ineqarnermut akiliuteqartitsisoqarnissaa.

Taamatullu aamma nunaqarfinni isorliunerusunilu illulioriternermi eqaatsumik illuliorniartunullu akitigut nammaneqarsinnaasunik periarfissaqartitsinissaaq anguniartuarta-riaqartoq Siumumi isumaqarpugut.

1975-ip kingornatigut nunaqarfinni isorliunerusunilu nammineerluni illuliornissamat periarfissat assigiinngitsutigut naleqqussartuarlugit sanaartorneq ingerlanneqartarsimavoq illussaqaarnikkut peqqinnissakkullu annertuumik siuariartorfiusumik. 2007 tikillugu nammineerluni illuliorititsineq aqqutigalugu ukiumut ilaatigut 30-it pallillugit nammineerluni illuliorititsinikkut sananeqartarlutik.

Ukiuni nammineerluni illuliorititsinerit ingerlanneqarfiini illuliassat naammassinagit asiutiinnartarneri pissutaallutik sukaterinerit ingerlanneqarsimapput, tamatumani nakkutiliisussaataasut, tassalu pisortat ilaatigut nakkutilliinerisa siunnersuinikkullu pitsaanngitsumik ingerlatsinerisa kingunerisaannik illuliassat naammassineqartannginnerisa eqquinerlunnermut tunngaviullutik.

Nammineerluni illuliat nunaqarfinni aammalu illoqarfinni isorliunerusuni ingerlanneqarallarmata annertuumik atugaasimapput aammalu illutaarniartunut assigiimmik akiliuteqarnikkut nammineerluni illuliorneq periarfissaalluarsimasooq oqaatigisinnaavarput. Tassami illut type-t pitsaasut atortutigullu ullutsinnut naleqquttut, tassalu Illorput 2000-it angissutsit arlariit sanaartorneqarnerat eqqarsaatigalugit illoqarniarnikkut annertuumik pitsaasup tungaanut aallariartitsisimmata.

Taamatutaaq sanaartornermi ingerlatsinerup nalaani kommuunit suliffissaqartitsini- arnermut atatillugu sanaartortunut ikiuusinnaasunik aningaasat suliffissaqartitsiniutit aqqutigalugit periarfissarissaarnerusimanerat pitsaasumik kinguneqartarsimanerat qissimi- gaagassanut ilaapputaaq.

Nunaqarfinni illoqarfinnilu isorliunerusuni nammineerluni illulioritsineq 2008-miit allanngortinneqarpoq sanaqateqarluni illulioritsinermik taallugu. Taannalu nutaamik aaqqissuussinermik kinguneqartinneqarpoq, kiisalu aningaasalersueriaatsit allat malittarisassiuunneqarlutik.

Tamatuma ilaatigut malitsigaa sanaqateqarluni illuliorneq nunaqarfinni illoqarfinnilu isorliunerusuni uninngangikkuni uniusavinnikummat, tassani kommunit

Namminersorlutillu Oqartussat sanaartortitaat annerusumik kisimik ingerlalerlutik. Tamannalu illulioriternermi kinguariarnermik malitseqarmat isertuuttariaqangilaq.

Massakkullu piffinni taakkunani ilaatigut ima inissisimasoqarpoq kommunit Namminersorlutillu Oqartussat sanatittagaat akisuallaarnertik peqputigalugu allaat inigiumaneqaratik. Tamanna aaqqiivigineqartariaqarpoq.

Taamaattumik Siumumi isumaqarpugut sanaqateqarluni illulioritsineq nunaqarfinni illoqarfinnilu isorliunerusuni allanngortittariaqartoq nammineerluni illulioriterneq periarfissiissutigeqqinneratigut. Tamannali pisortat pisussaaffiisa sukateriffiginerisigut eqaallisarne-risigullu periarfissanngortinneqarpoqinnissaa aqputissiuunneqartariaqarpoq.

Sanaqateqarlunimi illulioriterneq tungavimmigut ajungikkaluarluni illutaarnianut periarfissamik annertuumik killiliinera qularutissaangilaq, isertitaasa aallaaviusussaananerat pissutaalluni. Nunaqarfinnimi illoqarfinnilumi isorliunerusuni najugallit aningaaserivitsigut attartornissamik periarfissalunnerunerat illoqarfinni angineersuniit piviusuummat oqaatigisariaqarpoq.

Taamaattumik nunaqarfinni illoqarfinnilu isorliunerusuni nammineerluni illuliorsinnaaneq aallarteqqittariaqartoq Siumumi isumaqarpugut, taamaattorli pisortat nakkutilliinerat sukateriffigalugu. Taamaaliornikkummi piffinni taakkunani ineqarnikkut pitsaasup tungaanut aallariaqqittoqarsinnaammat.

Siumumilu aaqqissuussisimaneq pitsaasoq kingumut periarfissanngoqqissinnaanera suleqataaffigissagatsigu matumuuna oqaatigissavarput, ilaatigullu soqutiginaateqarsinnaalluni aamma periarfissanik maanna allanik nutaanik peqarner-soq peqalersimane-sorluunniit paasissallugu. Taamatuttaaq piffinni taakkunani ilaatigut illoqarpassuit najugarineqaratik napaarliinnartut isiginngitsuusaaginnassanngikkigut Siumumiit isumaqarpugut, ilaammi suli najugariuminarsarneqarluarsinnaananerat aqputissatsialannut ilaammat. Tamakkuali tamarmik piaartumik misissuiffigineqarnissaat nalilersuiffigineqarnissaallu Naalakkersuisunut kaammattuutigeqqunaqaaq, aningaasartuut anginerusup pilinnginnerani.

Taamatullu oqallinnissamik saqqummiussaqaqtup illoqarfinni anginerusuni inuit angerlarsimaffeqanngitsut ikiorsiiffigineqarnissaannik oqallisissiaq manna aqutigalugu saqqummiussaqaqarnera pingaaruteqarluinnartoq taperserparput, Naalakkersuisunullu kaammattuutigissallugu kommunit peqatigalugit tamatumuma qanoq piaarnerusumik aaqqiivigineqarsinnaanera aqutissiuukkumallugu qulaajaasoqassasoq.

Inuit angerlarsimaffeqanngitsut inuttut ingerlariaqqinnissaminnut sutigut pisariaqartitsinersut ilanngullugu qulaajaaffigineqartariaqartoq Siumumi isumaqarpugut, kommunillu innuttaasunut sullissisussaataanerat inatsisit atuuttut tunngavigalugit ajornartorsiutip sukumiisumik aaqqiivigineqarasuarnissaa Siumumiit aamma kaammattuutigissagatsigu matumuuna oqaatigissavarput. Innuttaasup kialluunniit angerlarsimaffeqarluni, suliffeqarluni peqqinnartumillu atugassaqaarluni nunatsinni inooqataanissaa politikikkut suliaqartuusugut tamatta isumannaarniagassaraarput.

Oqallinnissamik siunnersuut manna iluaqutigalugu siunnerfissat ineqarniarnikkut nunaqarfinni illoqarfinnilu isorliunerusuni aaqqissuusseqqinnissamut aqutissiuussiumaartoq naatsorsuutigalugu Siumumiit taamatut oqallinnissamik siunnersuut oqaaseqarfigaarput siunnersuuteqartorlu qutsavigalugu.